

DIURNALU GLUMETIU SOCIALE-POLITICU-TOCU.

F' ó'a acé's'a va ési de dóue ori pe luna, pone la regulare; éra de a-ici in colo o data pe septemana, cu si pone acilea: Marti sér'a. — Prenumeratiunile se primescu in tote dílele.

Pratiulu pentru Ostrunguri'a: pre anu 6 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 3 fi. pre unu trilmia 1 fi. 50 cr. éra pentru strainetate: pre anu 8 fi. pre $\frac{1}{2}$ de anu 4 fi. pre unu trilmia 2 fi. in v. a.

Tóte siodieniele si banii de prenumeratione sunt de a se tramite la Redactiunea diurnalului:
Aradu, strat'a Teleki-ana, nrulu 27.

Insertiunile se primescu cu 7 cr. de linia, si 30 cr. lace timbrale.
Unu esemplariu costa 15 cr. si se póte capeté in librari'a lui M. Klein jun. d'in Aradu.

Refrenu

la legend'a d'in nrulu 1060 de datulu 8. Dec. 1878. alu lui „Ústökös“.

— Totu in legenda. —

Dumnedieu o-datá pe pamentu amblandu,
Insocítu de Petru si de fiulu santu,
Numai decátu éta-lu cà se intalnesce,
C'unu romanu, pre care astfelu lu-agraiesce:

— „Spune-mi, mài romane, cum-cà ce-ai lucratu
Tu, a-ici in lume, de candu te-am creatu?

— „Dómne,-a-ici in lume de candu eu viezu,
Totu mereu pre tine te representezu.

— „Iti cunoscu romane sufletulu curatu;
Deci remani de Mine binecuventatu

* * *

Dumnedieu pornesce de-a-ci ér la drumu,
Sí 'ntalnesce unu fiu de-alu lui Tuhutum.
— „Cine-e àst'a Petre? — bata-lu Han tatarulu.—
— „Dómne, — dice Petru — àst'a e maghiarulu.

— „A, há, sciu acum'a, omulu celu laudatu!
Spune-mi mài maghiare: tu cum te-ai purtatu?“

„Dómne-a-ici in lume de candu m'ai lasatu,
Numai totu dreptate facu neincetatu!“

— „Minti, cà te cunoscu eu, cum faci tu dreptate!
Cara-te de-a-cilea 'n negrele-ti pecate!
Cà tu totu faciérnicu ai fostu, esci, si-i fi,
Sí ca fariseu sà scii c'a „lui“ vei fi. ! !

3—p'a.

Vieft'a calugarésca.

ori

Tabul'a négra si chart'a rosia.

— Comedia originala in 3 acte, —
de MARCU TULIU CICERONE.

(Inscenata in Orbi'a-mare, la anulu Domnului 1877.)

Persónele:

H. Procopio, calugaru si mare logofetu.
M-me Monpensier de Cucuta, amica intima a lui Procopio.
Zenobi'a Cojila, } mostologi si camerarii lui Procopio.
Tom'a Ciupérca, }
Pluto, Domnulu infernului.
Ionályi, archipastore.
Croitore, doctor angelicus — archipastore in spe.
Lavrentie, doctor romanus — archipastore in spe.
M. Caiaf'a, doctor utriusque *) — logofetu si archipastore in spe.

Bab'a Doc'a, Dómna destinului.

Bab'a Hérc'a,

Bab'a Dur'a,

Bab'a Cãrliguti'a,

Minerv'a,

Dian'a,

Vest'a,

Venus,

Amoru,

Hymen,

Themis,

dine si diei.

(Urmare.)

Actulu III.

(Scen'a representa Olimpulu. In mldilocolu Olimpului este situatu tronulu regelui Iupiteru, improvisatu din flori frumoase. Pe tronu siede regele Iupiteru cu maiestate. In giurulu tronului sunt mai multe grupe de diei, dine, si angerei candidi, à la: Lucreti'a, Iuli'a, Antoni'a, Tuli'a,

Silvi'a și altele, cari și-facū omagele lor cu resemnatinne diului Amoru. In dosulu tronului, precum și la pôlele acestuia stau in petiôro mai multi plugari romani, in costumu turco-maghiaru, din comun'a Banatu-Comlăusiu, cari pledăza la tronulu lui Iupiteru pentru incuviin-tiare, spre a potè portá in viitoriu, fore tric'a de negrulu pecatu, fesu rosu, și pinteni la ciobôte; éra la drépt'a tronului stau câtiva juristi romani dela academi'a juridica de Orbi'a-Mare, cari aducu la pré-nalt'a cunosciintia regale: precum densii nu voru su ori-ce pretiu a se inscriè in matriculele academiiei juridice de a-colea, de romani, ci siplaminte de magari; de ôre-ce acesti'a sunt astadi cei preferiti! — La pôlele Olimpului sîedu pre o banca rupta Themis și Minerv'a, cari conversăza meditandu:)

Scen'a 1.

Themis și Minerv'a.

Themis: Unde sunteti voi: Adeveru și Dreptate? — Unde?! — In daru am imprimatu sigilulu meu maretiu pre fia-care actiune omenésca, in daru ve resbunu pre voi: Adeveru și Dreptate: dicu tôte in daru, că-ci ômenii cei misfei și ticalosi, se sporescu ca ciupercile dupa unu tempu de plôia de véra Oh! ce nefericire grozava este totuși, candu ambele mele fice: Dreptatea și Adeverulu sunt astadi peregrine nesuferibili a-colo, unde tindu pentru fia-care moritoriu, fore de seversire, balsamulu alinatoriu. (cu meditatiune) Duôe fice am numai, și acestea sunt consacrate arbitriului omenescu, acelu arbitriu, ce derive cu insolentia esemplaria divinitatea; — duôe fice am numai, și acestea sunt desconsiderate și hulite atâtu in palate domnesci, câtu și in tuguriulu miseriloru (cătră Minerv'a:) **Minerva!** Déca sciinti'a și art'a nobilitéza sufletulu și anim'a ômeniloru, atunci regretu fôrte, că nu ti-implinesci misiunea cu consciositate astfelu, ca sciinti'a și art'a, propogate de Tine, să devina pentru omenimea intréga acelu zidu colosalu, ce isoléza dreptatea și adeverulu, de ipocrisia și simulare! (Cu indignare.) Tu esci deci caus'a extrema la impregiurarea: că Dreptatea și Adeverulu, ficele mele, sunt desconsiderate și calcate in petiôre, fore indurare, de omenime Au nu este asiè?! Chart'a rosia și tabul'a négra sunt inventiunea ta propria; și pr'in urmare, intrebū. că unde? și pone unde? conduce o doctrina de acésta natura? —

Minerv'a (suridiendu:) **Themis!** Este unu pro-verbium vechiu, care suna astfelu: Ne sutor ultra crepidam; ergo — bine vei face, déca te vei restringe și tu singuru și numai la resortulu tie concediutu. Cerculu competintiei tele cuprinde in sine remunerarea și sbiciuirea faptelor omenesci; simbolulu competintiei tele se representa pr'in „Cumpana“ și „o spada cu duôe taisiuri“; și aceste simboluri apriatu vedescu déra, că tu ai să fii facie de toti acei'a, cari au fericirea de a fi pusî in cumpan'a ta, și trasî sub gravitatea spadei tele, pre câtu de impartiale, pre atâtu de loiale; și chiar pentru aceea nu te pré increde in Dreptate și Adeveru — ficele tale —, că-ci chiar acestea sunt cunoscute deosebitu omenimei sub firm'a: Ipocrisia și Simulare! — —

Themis (interrumpendu:) Oh! Oh! asiè déra ce deosebire este intre adeveru, și neadeveru, dreptate și nedreptate, și a-nume, in intielesu esentialu?

Minerv'a: Ce deosebire esentiale? — Ei bine; ti-voiu spune de locu. Deosebirea intre aceste duôe concepte nu este esentiale de felu, ci numai formale; cea ce se cuprinde in prefiss'a „ne“, și pr'in urmare

aceste concepte a posteriori sunt relative, pentru-că „Quot capita, tot sensus!“ Au cu alte cuvinte: Este necontestaveru principiulu, că totu aceea, ce unui individu i-este adeveratu și dreptu, — totu aceea potè fi unui altu individu neadeveratu și nedreptu . . .

Themis (cu ironia:) Cum să nu?! — In fine trebuie singura să recunosci, că ai limba rea, in tocmai ca unu advocatu reu, care néga tôte și nu dovedesce nemicu! — (cătră Minerv'a:) Este unu adeveru necontes-taveru, precum de duôe-ori duoi sunt patru; acestu resultatu matematicu este eflussulu logicei sanetose. Dreptacea credu, precum nu se va fi aflandu nimenea d'intre moritori, care să afirme cu usforitate: că de duôe-ori duoi sunt sîese?! Pr'in deductiune filosofica resulta deci, că ce unui individu moritoriu i-este ade-veratu și dreptu, totu aceea va fi — că-ci trebuie necesarminte să fia — și unui altu individu, ma chiar și atunci, candu acel'a ar portá fesu și pinteni . .

Minerv'a: Te inceli cumplitu, soriôra draga, in apretîari, ca atari; pentru-că uiti impregiurarea: precum dreptulu naturalu — filosofi'a dreptului — intielege de totu altfelu ide'a adeverului și a dreptului. Acést'a se deosebesce de filosofi'a etica-morala pr'in aceea, că pone ce aceea se restringe, multu, ori mai pucnu, la nesce §. §. rigidi—, pone atunci acést'a tinde la lamurirea invederata a ideei supr'a sublimitatii etico-morali a adeverului și a dreptului; și prin urmare am justificatu deplinaminte déra supo-sitiunea: că ce unui moritoriu — chiar și turcu să fia — i-este adeveratu și dreptu; totu aceea trebuie necesarminte să fia și unui altu individu

Themis: (ride in hohote.) Abzug! faci sofisme, soriôra draga; și chiar pentru acea nu voiu să mi-pierdu tempulu pretiosu, de care, haru Domnului, dispunu in destulu —, ci vomu trece in fine fore amenare la ordinea dilei (cătră-Minerv'a:) Per-mite-mi, sora draga, a ti-face acestea interpelatiuni: 1-o ai cunosciintia speciale despre aceea, că *plugarii romani, din comun'a Banatu-Comlăusiu, pórta, fore rusîne, fesu turcescu pe capu;* și că acesti'a eschidu fore reserva in petrekerile loru nationali jocurile și cantecele loru stramosiesci, pentru cari strabunii loru au sacrificatu viéti'a și sangle loru . . și acést'a o facu singuru și numai d'in motivulu, spre a și-complacè câte-va momente la audiulu unui „Csárdás“, „Keringó“, ec. ec.? și 2-o ai cunos-ciintia particulara și despre aceea, că „Burt'a-Verde“ d'in S. N. (care mananca pe fia-care) di: cinci pundi de carne de porcu, și bea sîepte cupe și diumetate de vinu-arsu —), a predicatu de curendu ascultatoriloru sei susu și tare: —

1° Crestinu bunu este preste totu acel'a, care consuma pe fia-care di sîese pundi de carne de porcu, și bea cinci deci-litre și diumetate de rachiu, și a-nume — de locu demanéti'a — dupa sculare; și acést'a salute crestinésca o va gustá numai atunci, déca acelu crestinu va apartienè relegei greco-catolice, „acelei relege adeca, fore care nu este mantuire neci in ceriu, neci pre pamentu!“

2° Crestinulu greco-catolicu, ca atare, are deci să se ferésca nemidilocitu de soiulu aceloru romani, pre care inaltulu Ministeriu de Cultu și invetiamentu lu-a decretatu pr'in rescriptulu seu pré-inaltu de datulu ^{22/10} 1878. N° 4256 — de soiulu *daco-romanescu;*

sî acést'a d'in motivulu, fiindu-cà acesti daco-romani nisuescu necontenitu „in a-colo,” spre a infintia d'in pamentulu patriei nóstre o Daco-romania, adeca voru o tiéra, in care se va institui legile lui Draco, acelui Draco, care pedepsese *furtulu cu mórtea*. Sî de órece fia-care *comlosianu* (onóre escoptiuniloru!) iubesc cu predilectiune acestu faptu, resulta spontaneaminte, precum Daco-roman'a va institui deci in patri'a nóstra legi: ca atari, cari nu convinu cu moravurile esemplarie a le comlosteniloru!

3º Inaltulu Ministeriu alu afaceriloru interne cu datulu 10/XI. — 1878. Nrulu 874 — Venerab. Ordinariatu episcopescu imperiosu a rescrisu: ca in scólele nóstre confesionali greco-catolice: sà se introduca limb'a maghiara, ca studiu obligatoriu, nu numai; ci ni impune seriosu: precum predarea in scóla sà se faca asemenea in acésta limba; — considerandu deci acésta salutaria intentiune a Inaltulu Ministeriu alu afaceriloru interne —, mi-tienu de sacra detorintia a observá, iubitiloru mei crestini adevirati, cà am firm'a sperantia, precum cà in viitoriu veti introduce, nu numai in scólele vóstre, ci sî in cercurile familiari acésta limba „clasica“!

4º Mi-pare bine, candu vedu: cà iubitii mei crestini pórtá fesu turcescu pe capu; dicu, mi-pare bine, fiindu-cà fesulu vi-stà de minune bine! —

Minerv'a (cu emfasu.) Interpelatiunile tele cadu intru adeveru sî imediatu in sfer'a activitatii mele; sî pr'in urmare vinu a ti-respunde in detaiulu intregu. Am dejà cunoscintia deplina despre impregiurarea: precum *plugarii romani d'in B. Comlausiu salta, canta, unguresce, sî pórtá fora rusíne fesu in capu*; nu intielegu inse de feliu usiorinti'a sî coruptiunea acestui poporu, (Dóra dela capu se impute pescce!?) care, emigrandu d'in partile Moldaviei la finea seclului alu XVI-a, s'au colonisatu in acea comuna; acést'a se trage deci d'n acele parti a le Romaniei, unde astadi se afla curcanii, acei curcani, carii au sdrobitu ferulu dusmanescu la Plevn'a, Rahov'a, Griviti'a ec. atátu de cumplitu, încátu curcanulu este astadi o adevrata mundr'a nationale romanésea!

Sciinti'a sî arti'a mea, sora draga, nu ii-va poté de feliu pocaí pre acesti naterei ai natiunei romane; voiú staruí inse totusí, spre a-i disgustá órecum de a portá fesu, a saltá sî cantá unguresce, sî de a eschide in petrecerile loru nationali: jocurile sî cantarile frumóse ale sbrabuniloru loru! . . . La interpelatiunea a dóu'a observezu numai, cà Burt'a-Verde, d'in S. N. cu domnulu seu: Gyózó, nu multu va poté stricá inea natiunei romane: cà-ci lui Burt'a-Verde i-voiu doná 10 capete de porci, sî 10 vedre de vinu-arsu; ca densulu sà póta consumá in tóta liniscea acestu daru dumnediescu, se recere necesarmente, sà fia liberu de ori-ce pré-ocupatiuni. — — Consumarea donuriloru susindicate inse va rapí, prin urmare lui Burt'a-Verde tempulu de pré-ocupatiune predilecta intru atátu, încátu numitulu Burt'a-Verde sî-va perde de securu poff'a: spre a tienè, ascultatoriloru sei demagogi, predici vinu-arso-porcale atunci —, candu 10. capete de porci grasí, 10 vedre de vinu arsu, voru sborá, ca sî fantóme feerice in aintea ochiloru sei languedi éra domnulu seu Gyózó nu va poté pescuí in viitoriu *in turbure* —, de óre ce pre acést'a lu-voiu pré-ocupá *cu visitatiuni canonice*. — — —

Themis (intrarumpendu:) — Curiosu!? — Respunsulu teu primu nu me satisface de feliu; sî acést'a d'in motivulu fiindu-cà díci —, cà plugarii romani, d'in B. Comlausiu, trebue disgustati de fesu ec. ec; éra modulu, cà cum vomu acést'a —, nu lu-desfasturi

Minerv'a (suridiendu) — Cum!? — fórté simplu! en asculta numai. — Tu dispuni de fore-delegile ómeniloru nu numai in translume, ci totu-odata sî pre pamentu; ergo-déca tu, sorióra draga, vei cercá a prinde numai decátu unu comlausianu, care pórtá fesulu —, sî vei conlipí naturalmente fesulu de nasu. éra pintenii de urechile sele, ce au form'a unui cãrambu, — poti fi atunci, draga, incredintiata, cà comlausienti voru sà fuga de fesu sî pinteni chiar asfe, precum au fugitu ciobanulu — d'in poveste — de mirés'a sa (Themis sî Minerv'a se scóla dupa banca, sî plecú de-o data catra tronulu lui Iupiter; in mersu se intalnescu cu unu comlausianu, care portá fesu pe capu, sî pinteni la ciobóte. Themis-lu-opresce.)

Themis (cãtra comlausianu:) Mài, nene! mòi, drace! ce va sà dica fesulu sî pintenii tei? —

Comlausianulu: Ce? — d'a-poi va sà dica, me rogu de iertare, atát'a, cà mi-place tare sà le portu

Themis: (lu-prinde pre comlausianu de braciú, conlipesce naturalmente fesulu de nasulu, sî pintenii de urechile, plugariulu.) Vedi asfe, natantocule! Tu ai sà porti fesulu sî pintenii acesti'a, conlipiti de nasulu sî urechile tele, in tóta viéti'a ta. — —

Comlausianulu (cu frica sî gróza:) — Au, au, nasulu sî urechile mele! Blastematu sà fii Iuóne, cà-ci tu m'ai indemnatu sà portu io lucrurile aceste; (cãtra Themis.) Me rogu cu aplecare, Dómna, mantuesce-me de bidigani'a sî pote'a acést'a, cà-ci me juru la unu Domnedieu, nu le voiú mai portá in viéti'a mea

Themis (cu domnitate:) Cum sà nu, natantocule!? — de pote'a ta nu te voiú mantuí, ci mergi directu in comun'a ta, sî spune compatriotiloru tei — patieni'a ta. (Comlausianulu se perde in grup'a celoru-alti plugari romani, cari, vedindu-lu in starea acést'a, sî-ascunde fia-care fesulu sî pintenii, sî disparu d'in Olimpu.)

Minerv'a: — ha, ha, ha! (cãtra Themis.) en ce díci despre comlausienii tei? —

Themis (esaltata:) Svatulu teu este minunatu sî bunu, cà-ci sî-a avutu efectulu bunu. (Canta.)

Burt'a-Verde ími da pace:
Cà-ci i-am datu, ce lui ii place:
Diece cupe de vinu-arsu,
Diece porci de cei mai grasí

Salt' acum'a Burt'a-Verde!
Nu cercá sà mai fii lasfu,
Cà-ci atunci tu, Dieu, vei perde:
Diece porci, de cei mai grasí

* * *

Salta, canta, comlosiane!
Inse numai romanescu
Cà-ci de nu: o, gugumane!
Spad'a mea te nemicesce

(Minerv'a se saruta cu Themis.)

(Se va urmá.)

O curiositate diaristica.

În insul'a Cipru apare, precum comunica unu corespondentu de la „Frankfurter Zeitung“, unu diaru cu numele „Cipru“, care are doi redactori: unulu grecu și altulu englesu, și se publica în ambele aceste limbe. Redactorulu englesu nu scie o bôba de grecésca, asemenea neci greculu nu întielege de locu englesesc'a: ambii redactori nu sciu de câtu reu limb'a francesă. Acesti diaristi se com-

batu cu inversiunare în același diariu. Constantides, redactorulu grecu combatu o adresa, pe care redactorulu englesu, Polmer, o laudase într'unu numeru precedentu, și care i s'a tradusu în grecesce. Englesulu n'are idea de lupt'a colegului seu, nesciindu grecesce. Èr publiculu? Acest'a e liberu a se atași pe lungă acel'a d'în advesari, ai carui idei îi voru conveni mai bine.

Țiocanu Gavrița,

— în virtute la mundr'a Mariutia. —

— Hoi néico Mariutia! en ada a-ci pe mésa unu ciocanu de vinarsu, să bea sormanulu Țiocanu Gavrița de gelea popii d'în Secu-cu-sitfu.

— Astè vedi, tiucu-ti gur'a ta.

— Inca unu ciocanu à-ci la mine; cà-ci, dieu Dieu, tare mi-e gele de betulu popa.

— Socoti tu a-ci! unu popa să fia batutu de ômeni, și să-i smulga barb'a. Seraculu de elu, cà reu mi l'au ciufulitu. Ilu facura de mirezania, mâi. Cum draci și nu?! *In drépt'a fore barba, și fore mustétia; éra în steng'a cu barba și mustétia* Inca e norocu pe elu, cà jaco în patu de batai'a ce a mancatu; cà-ci alteum, de ar fi potutu merge la baserica, bate-me Dómne și de n' ar fi fugitu toti sfintii d'în baserica de elu, cum fuge draculu de tãmăia. Of, Of! De así scèi carte, i-ási dá invetiatura: neci să se scôle d'în patu pone ce i-a cresce barb'a cea smulsa, ca nu cumva să dea de elu, astè ciufu, pre cum e acum, vre unu talianu afurisitu, cà Dieu mi-lu prinde și-lu aréta la lume pe bani

— Și mai unu ciocanu de vinarsu, mundra Mariutia, și de ciuda; cà mi-e și gele de elu, da mi-e și ciuda pe elu.

— Ce a avutu elu, déca-e popa, să, mérge la virtute și să siéda a-colo tóta drag'a de di? A-poi incai de ar fi stediutu în pace. Nu; bagsém'a ilu impinse

— — Dómne iérta-me, să nu pecatuiescu! ilu impinse ce-va să se achetie de ômeni, să se tandalésca cu ei, să bea d'în iag'a loru, și eu de a sil'a să mance d'în blidulu loru

— Astè-e Dieu a-ci: Cine dupa ce ambla, o capeta.

— Me miru, cà elu, ca unu popa invetiatu, n'a sciutu dical'a ce și eu, ca unu prostu, o sciu:

*„Pop'a cu barb'a carunta
Nu se pré duca la nunta;
Cà de mintea nu-lu auscultă:
Va veni cu — barb'a smulta!*

— Bagsém'a a invetiá și parintole pe pagub'a lui!

— Sanetate buna, néico Mariutia! §.

Proprietariu, editori și redactoru respundietori: **Mircea V. Stanescu.**

Cu tipariulu lui Ștefanu Gyulai în Arad.

Recet. Anu Francisku J. Polsh Lovosim avatca